

11. Menard C. Enforcement Procedures and Governance Structures: What Relationship? In. Institution, Contracts and Organizations: Perspectives from New Institutional Economics (ed. by C. Menard) Cheltenham, UK: Edward Elgar, 2000. P.234-253.

12. Крючкова П.В., Авдашева С.Б. Государственный и частный инфорсмент законодательства при риске ошибок I рода: выбор для России // Журнал Новой экономической ассоциации. . – 2012. – № 3 (15). – С. 114-140.

13. Тамбовцев В. Экономическая теория контрольно-надзорной деятельности государства. // Вопросы экономики. – 2004– № 4. – С. 91-106.

14. Шаститко А.Е. Ошибки I и II рода в экономических обменах с участием третьей стороны-гаранта // Журнал Новой экономической ассоциации. – 2011. – № 10. – С. 125-148.

15. Шаститко А.Е. Механизм обеспечения соблюдения правил // Вопросы экономики. – 2002, № 4. – С. 32-49.

16. Институциональная экономика / Под общ. Ред. А.Олейника. – М.: ИНФРА-М, 2005. – с. 556.

17. Polinsky M., Shavell S. The Optimal Tradeoff between the Probability and Magnitude of Fines // American Economic Review, 1979, vol. 69, No 5, P. 880-891.

18. Shavell S. Economic Analysis of Accident Law. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 1987. – 320p.

19. Veljanovski C. The Market for Regulatory Enforcement //The Economic Journal. 1983. Vol. 93. P. 123-129.

Статья поступила в редакцию 22.01.2013

УДК 339.924

**В.В. ДЕМЕНТЬЄВ, д.е.н., професор,
Н.М. ДАЛЕВСЬКА, к.е.н., доцент,
Донецький національний технічний університет**

ЕВОЛЮЦІЯ СВІТОВОГО ПОЛІТИКО-ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ: СУЧАСНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

Розвиток сучасного світового господарства характеризується надзвичайним ускладненням державних механізмів, що обумовлює необхідність переосмислення як ролі і місця держави, так і механізму соціальної регуляції людських взаємовідносин. Специфічною особливістю глобалізації світової економіки стали трансформаційні процеси, які обумовлюють потребу в якісно нових формах регулювання діяльності суб'єктів господарювання, визначення орієнтирів міждержавної інтеграції з урахуванням функціонально-структурних змін в діяльності держав. Закономірно, що відбувається розподіл регіонального і локального рівнів, які й зумовлюють багаторівневий баланс на основі щільності й характеру політичних та соціальних комунікацій, суттєвою характеристикою яких є просторовість.

Важливо й те, що ступінь консолідації політико-економічних угруповань в межах світового політико-економічного простору актуалізує розвиток субсистем, формує політично активні спільноти з чітко вираженими інтересами, які підтримуються і реалізуються за допомогою моделей багаторівневого управлін-

ня економічним розвитком світового господарства. За цих умов особливий інтерес становить проблема узгодження стратегій акторів міжнародних відносин.

Створення концептуальних засад еволюції світового політико-економічного простору має тривалу історію. Помітне світоглядне значення у дослідженні політико-економічного простору мають праці Ф. Аквінського [1], Й.Альтузіуса [2], Арістотеля [3], Р.Арона [4], М.Вебера [5], М.Кондратьєв [6], К.Маркса [7], Т.Парсонса [8], А.Сміт [9], А.Тойнбі [10], Й.Шумпетера [11] та інші.

Вивченню проблем еволюції світового політико-економічного простору присвячені праці таких авторів, як С.Амін [12], Дж.Аррігі [13], О.Білорус [14], У.Бек [15], І.Валлерстайн [16], А.Гальчинський [17], А.Гриценко [18], М.Кастельєс [19], П.Кругман [20], М.Портер [21], В.Сіденко [22], Дж. Сорос [23], Е.Тоффлер [24], Ф.Утар [12], А.Філіпенко [25], Ф.Фукуяма [26], Ю.Хабермас [27] та інші.

© В.В. Дементьєв, Н.М. Далевська, 2013

Проблема сучасних дискусій з еволюції світового політико-економічного простору полягає в міжгенераційній соціальній мобільності щодо розуміння цілісної системи нерівності у суспільстві. Варто зазначити, що дослідницька увага, здебільшого, акцентується на трансформаційних процесах у світовому господарстві, структурній неоднорідності акторів міжнародних відносин, комунікативних можливостях міжнародної влади, переміщенні центра ваги у механізмах поширення циклічних коливань із сфери торгівлі до сфери руху ліквідних капіталів тощо. Виникає низка питань, пов'язаних з ціннісними засадами розподілу глобальних ресурсів, стратегічними альтернативами світового соціального устрою, розвитком глобальних інститутів, формами ієрархії та координації діяльності акторів міжнародних відносин тощо. Разом з тим, з розвитком базових засад інформаційного суспільства, особливої актуальності набуває узагальнення результатів наукових досліджень щодо визначення когнітивної еволюції соціально-політичних інституцій, форм взаємодії акторів міжнародних відносин на основі дотримання національних інтересів при ускладненні структурної організації світового господарства.

Метою статті є обґрунтування інституційної детермінації акторів міжнародних відносин, аналіз сучасних інтерпретацій еволюції світового політико-економічного простору, визначення функціональної структури світового політико-економічного простору залежно від джерел економічного зростання та повноважень акторів міжнародних відносин.

Еволюція світового політико-економічного простору – це складний та багатоаспектний процес, аналіз якого потребує комплексного підходу з врахуванням економічних, соціальних та політичних трансформацій.

Відомо, що у своєму розвитку людське суспільство проходить історично визначені і якісно різні етапи - суспільно-економічні форми, кожній з яких притаманний свій спосіб виробництва матеріальних благ. У свою чергу, своєрідність тієї чи іншої суспільно-економічної форми обумовлюється якісною відмінністю її складових - економічного базису (виробничих відносин) та інституціональної надбудови, а також своєрідністю їх діалектичної взаємодії. В «Економічних рукописах 1857 – 1861 років» К. Маркс показує залежність діяльності людини та її поведінки від типу суспільних відносин. За формаційним підходом, К. Маркс виділяє три типи суспільних відносин:

відносини особистої залежності, характерної для розпаду первісного ладу, рабовласництва і феодалізму; відносини особистої незалежності і речової залежності, відповідні капіталістичній формації, і відносини вільних індивідуальностей відповідно до можливостей розвитку суспільства [7, с.92-93].

Утім, першопричиною суспільного розвитку є, згідно з законами діалектики, протиріччя між потребами людини і можливостями їхнього задоволення. Постійно збільшуючись, як за обсягом, так і за різноманітністю, потреби змушують знаходити засоби для їхнього задоволення, наслідком чого є вдосконалення людьми засобів виробництва і, відповідно, розвиток умінь і навичок самих людей. У такий спосіб обґрунтовується динамізм продуктивних сил, розвиток яких за законом відповідності змісту виробничих відносин характеру і рівню розвитку продуктивних сил з неминучістю призводить до зміни відносин між суб'єктами господарювання. Причому необхідно зважати на те, що ці складові світового економічного розвитку завжди діалектично співіснують в структурі світогляду як на індивідуальному, так і на глобальному рівнях. А тому вирішення питання про їх співвідношення треба розуміти як визнання когнітивних детермінант світового економічного розвитку.

У ході розвитку людини відбувається постійне відновлення відповідності між різними сторонами життєдіяльності: розширення кола навиків, умінь, знань, способів дій і діяльності загалом, (або протилежний процес – звуження можливостей діяння); видозміна мотивації – потреб, цілей, інтересів, мотивів – відповідно до бажань і можливостей особистості в певній сфері її життєдіяльності: врешті, постійне формування смислу життя, корекція мотивів і способів діяльності з урахуванням і під контролем сенсожиттєвих потреб – вищого щабля мотивації людської поведінки.

Згідно з цивілізаційною теорією Е. Тоффлера [24], людство вже пережило дві хвилі розвитку – аграрну та індустріальну. За ними настає третя хвиля – інформаційна. Однією з її ознак є практично одночасна дія на весь світовий соціум. Дві попередні хвилі зачіпали локальні соціуми окремо, початок якісних змін в окремих суспільствах іноді відділяли кілька століть. Відтак, радикальні зміни у міжнародній торгівлі, у процесах руху капіталу, міграційних потоках трудових ресурсів, валютних відносинах, поява глобальних відкритих інформаційних мереж зумовили загострення супе-

речностей між соціальними і природними витоками, включаючи втрату колективної ідентичності у розвинутих індустріальних співтовариствах. При цьому збільшення розриву між розвинутими країнами і країнами, які розвиваються, є домінуючим дестабілізуючим фактором, що стимулює, зокрема, асиметричні тенденції у світовій системі господарства. Одні країни, переслідуючи свої національні інтереси, одержують переваги і зиски, інші ж потрапляють у дуже складну ситуацію, якщо не в повну залежність від постачання технологій і зовнішньої допомоги. Так, США, володіючи найпотужнішим військовим потенціалом (37 % загальних світових витрат у воєнній сфері [23, с.143]), стали безумовним світовим лідером, який чинить найбільший вплив на світові процеси. Завдяки здобуткам у сфері науково-технічного прогресу, країни Заходу залучають до тимчасових коаліцій більшість країн світу, насаджують у них власну систему цінностей. Проте глобалізація, яка ґрунтується на науково-технічних засобах, трансформує суспільні відносини в більш конфліктні. Ініціатором цього конфлікту виступає Захід, агресивність якого ґрунтується на технічній і технологічній перевазі над Сходом [28, с.147].

Отже, всезагальна дихотомія циклів розвитку світової економіки та циклів гегемонії у міжнародних відносинах – чи не єдина особливість еволюції світового господарства, яку важко заперечити. Дуалізм є підставою будь-якого руху, зміни, розвитку. Дуалізм відображає стани нерівності, невідповідності, відмінності, протиріччя, які передбачають взаємовплив, взаємодію, рух як результат і спосіб реалізації цих станів. Підґрунтям щодо циклів гегемонії у міжнародних відносинах є історично мінливі відносини міжнародної влади. До цього варто додати, що різні типи влади породжують своїх власних суб'єктів та об'єкти пізнання, а також способи осягнення останніх першими. Відзначаючи взаємозв'язок влади та знання, М.Фуко віддає безперечний пріоритет владі. Знання в усі епохи перебуває під гнітом влади і змушене адаптуватися до тих чи тих її режимів. Істина, на думку М.Фуко, не існує поза та в ізоляції від влади. Її конституують не лише завдяки мультиплікативним формам примушення. Кожне суспільство має свій режим істини, свою «генеральну політику» істини [29, с.127].

Відтак, всезагальна всевітня дихотомія у дослідженні взаємозв'язку міжнародної політики і міжнародної економіки відображає кон-

цептуальне джерело руху та розвитку світового господарства – боротьбу протилежностей. Головні ознаки діалектичних протилежностей — взаємовплив, взаємопроникнення та «асиметрія», тобто наявність ведучої, домінуючої й веденої, підлеглої сторін, кожна з яких має власну тенденцію змін, підпорядковану як зовнішнім детермінантам, так і внутрішній логіці власного саморозвитку акторів міжнародних відносин.

За твердженням К.Нордстрема і Й.Рідерстрале, поляризація в сучасному суспільстві збільшується, і виникають нові види нерівностей. На їхню думку, існує три типи фрагментарності: перший пов'язаний із доступом до освіти та збільшенням розриву між освіченими і неосвіченими людьми; другий зумовлений збільшуваним розривом між поколіннями в контексті цінностей та спільних орієнтацій; третій тип фрагментарності зумовлює інформаційне середовище і можливість адаптації до нього [30].

Глибокий розрив інформації і знань, процеси економічного дерегулювання, що спостерігаються в соціальній сфері, вже сьогодні увиразнюють тенденції в розвинених суспільствах: процеси «стиснення середніх страт», що завжди були підґрунтям сучасної світ-системи, демографічні розриви й міграційні рухи і, як наслідок цього, глобальні зміни в системі реалізації національних цінностей, інтересів і цілей у соціальній сфері, здатних спричинити виникнення загроз і підвищити рівень існуючих ризиків. На думку І.Валлерстайна, на найближчі сорок-п'ятдесят років світ-система увійде у стан гострої моральної й інституціональної кризи. І найгострішим завданням стає створення нового соціального порядку [16, с.135,138].

Отже, цілісність світової економічної системи контрастує з реальною фрагментарністю [31, с.287]. Втім, у сучасному світовому політико-економічному просторі визначається щонайменше три групи владних інститутів, пов'язаних між собою певними відносинами, які не носять системного характеру й не утворюють єдиної глобальної структури. Це суверенні легітимні нації – держави, міжнародні інститути різного масштабу, які надбудовуються над націями – державами, але не поглинають їх і не підпорядковуються окремими представниками останніх і транснаціональні корпоративні структури [32].

Серед недержавних учасників міжнародних відносин виділяють міжурядові організа-

ції, неурядові організації, транснаціональні корпорації та інші суспільні сили і рухи, що діють в межах світового політико-економічного простору. Варто враховувати, що ТНК володіють 30% усіх продуктивних фондів планети, здійснюють 80% торгових операцій в галузі високих технологій, контролюють більше 90% обслуговування вивозу капіталу [33]. Транснаціональні компанії, діючи переважно в економічній сфері, залишаються важливими суб'єктами економічних, політичних та соціальних інтересів, чим значною мірою впливають на зовнішню та внутрішню політику держав світу. Вони здатні зіштовхувати між собою національні держави і таким чином здійснювати торги у пошуках місць з найнижчими податками і найсприятливішою інфраструктурою. Якщо політика тієї чи іншої держави призводить до ускладнення їхньої діяльності, вони активно апелюють до урядів держав, на території яких ТНК зареєстровані як юридичні особи.

У сучасних умовах розвитку для поєднання факторів зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування компаній найбільш ефективним є використання ними механізму консолідації, який дуже часто реалізується шляхом злиттів та поглинань. Загальний обсяг таких операцій у піковому 2011 р. перевищив 3,5 трлн. дол. США. (2000 – 720 млрд. дол. США) [34, с.4]. Саме результатом активізації консолідаційних процесів стає той факт, що в прогресуючому постіндустріальному сегменті світової економіки лідерські амбіції глобальних корпорацій у поєднанні з динамічною квазіекономічною культурою генерують новітні якісні структурно-організаційні транснаціональні зрушення у напрямі метакорпоративізації [35, с.4].

З огляду на це, метакорпорації являють собою систему координації економічних агентів у процесі розподілу ресурсів в межах світового політико-економічного простору. Метакорпорація, в якій завжди є присутніми «центри сили та влади» і ринок, є альтернативними способами організації і взаємодії суб'єктів господарювання. Модель О. Уільямсона, який, аналізуючи межі розширення ієрархії стосовно ринку, зводить їх, по суті, до другого закону Госсена (рівності граничних витрат ієрархії і поліархії). В реальності ієрархія забезпечує економію трансакційних витрат, оскільки дозволяє повно використовувати вигоди нововведень і сприяє стимулюванню новаторської активності [36, с.337]. За таких

умов міжнародні конфлікти, співробітництво та інші форми взаємодії акторів в межах світового політико-економічного простору дедалі меншою мірою є справою лише держав і дедалі менше відбуваються на двосторонньому рівні. Дж. Най та Р. Кохен, засновники неолібералізму у теорії міжнародних відносин, стверджують, що активну роль у сучасному світі «відіграє тісна взаємодія суспільств різних держав, яка не піддається державному контролю» [37, с. 153]. На думку вчених, у багатьох випадках держава обмежується лише констатацією транснаціональних взаємодій або навіть змушена змінювати свою зовнішню та внутрішню політику під їх впливом.

За висновками Е. Гідденса, у найближчому майбутньому держава збереже значну частку своїх адміністративних, економічних та культурних функцій як у внутрішній політиці, так і на зовнішній арені. В той же час зросте участь в управлінні різноманітних неурядових організацій, ділових корпорацій та інших угруповань. Спостерігається також певна еволюція природи держави, в житті якої внутрішні ризики та загрози починають відігравати більшу роль, ніж зовнішні [38]. Внаслідок цього традиційні державоцентричні міжнародні відносини перебувають в протиріччі з новими процесами і явищами у світовому політико-економічному просторі, до яких в першу чергу слід віднести активну участь у світовій політиці недержавних акторів, зокрема міжнародних неурядових організацій.

Неурядові організації розрізняються за своїми розмірами, структурою, спрямуванням діяльності та її завданнями. Основними функціями неурядових організацій у галузі міжнародної політики є мобілізація міжнародної громадської думки, а методом досягнення цілей - тиск на міжурядові організації (насамперед на ООН) і безпосередньо на ті чи інші держави. Так зокрема діють Грінпіс, Міжнародна амністія, Міжнародна федерація з прав людини. Тому таких міжнародних акторів ще називають «міжнародними групами тиску». Вони взаємодіють із державними та міжнародними організаціями, ініціюють включення в глобальний соціальний порядок денний питання прав людини, соціальної справедливості, охорони навколишнього середовища, використовують новаторські і експериментальні підходи; застосовують нові знання та інформацію; беруть участь в дискусіях стосовно «нової глобальної архітектури», висувають пропозиції щодо перебудови процесу прийняття рішень

[39].

Таким чином в умовах глобального домінування законів інформаційного суспільства доводиться враховувати докорінну зміну інституційної архітектури світового політико-економічного простору за цінностями та критеріями раціонального вибору акторів міжнародних відносин (рис.1). Йдеться про функціональну структуру світового політико-економічного простору дисипативного типу, яка характеризується, по-перше, структурними перетвореннями світової економічної системи згідно з потребами соціального і технологічного прогресу; по-друге, домінуванням принципу самоорганізації кожного окремого сегмента світової економічної системи, які підпорядко-

вуються закономірностям дезинтеграції прав власності та персоніфікації інтересів акторів в межах світового політико-економічного простору; по-третє, утвердженням конструктивних норм відносин відповідальності акторів, які не піддаються уніфікованій логіці економічної корисності, виходять за межі економічного детермінізму, є індивідуалізованими. За таких умов відповідальність акторів в межах світового політико-економічного простору вирізняється суттєвою неоднорідністю, нестабільністю, позаяк чинники, що її визначають перебувають у стані зв'язної зміни різних ознак, що варіюються у зв'язку з активними соціально-економічними, політичними та світоглядними трансформаціями.

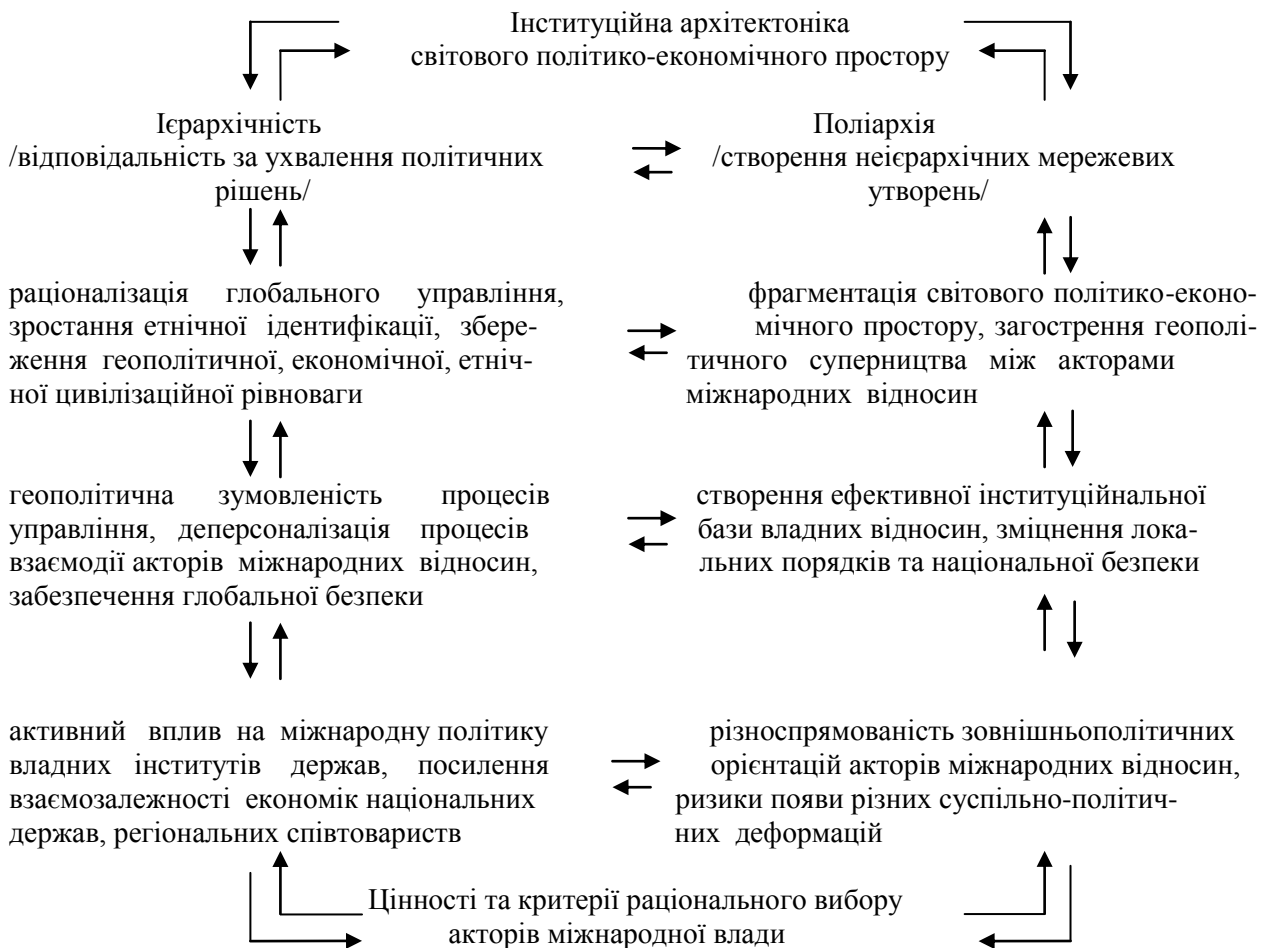

Рис. 1. Функціональна структура світового політико-економічного простору
Складено автором за [13 – 27].

Варто враховувати, що сучасні тенденції трансформації світового політико-економічного простору свідчать, що світова система господарства вступає у якісно нову фазу свого розвитку, яка характеризується відходом від

біполярної структури міжнародних відносин до багатостороннього співробітництва у економічній, політичній, екологічній, інформаційній та інших сферах як на глобальному, регіональному так і загальнодержавному рівнях. По

суті ж, нові умови глобальної конкуренції змушують уряди країн світу гармонізувати національні економічні інтереси з національними потребами, про що свідчать наступні глобальні тенденції світового економічного розвитку:

- тенденція до розширення складу та збільшення різноманіття акторів міжнародних відносин;

- неоднозначний, багатоканальний характер походження сучасних кризових явищ, зростання ролі неекономічних факторів у розвитку циклічної динаміки світового економічного розвитку;

- зростаючий інституційний розрив між реальним і фінансовими секторами, зростаюча віртуалізація ринкових механізмів, поширення «гнучких мереж бізнесу», розростання глобального ринку деривативів;

- тенденція асиметричності у відносинах між акторами в межах світового політико-економічного простору, яка виникає внаслідок різної щільності та різних параметрах стану взаємозалежності;

- тенденція до інтеграції в економічній та політичній сферах, розмивання меж між внутрішніми та міжнародними політичними, економічними, інформаційними та іншими процесами, зростання ролі неурядових організацій щодо принципів побудови наднаціональних систем управління.

Відбувається активізація процесів набуття відповідного соціального статусу держави в межах світового політико-економічного простору, що складається під впливом соціально-економічних, соціально-політичних і соціально-культурних змін у світовому політико-економічному просторі. Останні ж, у свою чергу, містять у собі внутрішню соціально-економічну стратифікованість населення країни, у рамках якої визначаються параметри соціальних взаємодій і взаємовідносин між акторами міжнародних відносин.

Специфіка розуміння еволюції світового політико-економічного простору на основі багатоманітності складних систем, що розвиваються дає ключ до інтерпретації рушійних сил органічного розвитку людини й суспільства – як зовнішніх (реакція відкритої за своєю природою соціальної системи на різноманітні стимулюючі детермінанти), так і внутрішніх (зміна структури системи базових цінностей, можливість переходу до більш складного толерантного метапорядку). Адаптаційні дії акторів міжнародних відносин визначаються структурно-функціональними залежностями

забезпечення глобальної безпеки.

Еволюція світового політико-економічного простору формує складну й багаторівневу структуру взаємодій акторів міжнародних відносин. Пов'язано це з тим, що при збільшенні розриву між розвинутими країнами і країнами, які розвиваються, одні країни, переслідуючи свої національні інтереси, одержують переваги і зиски, інші ж потрапляють у залежність від зовнішньої допомоги. Внаслідок цього традиційні державоцентричні міжнародні відносини перебувають в протиріччі з новими процесами і явищами у світовому політико-економічному просторі, до яких в першу чергу слід віднести активну участь у світовій політиці недержавних акторів, зокрема міжнародних неурядових організацій.

Отже, можна зазначити: актори міжнародних відносин знаходяться в особливій формі взаємодії, що забезпечується комплексом соціальних механізмів, які мають різну спрямованість і значимість. Врешті-решт, світовий політико-економічний простір є багатовимірним. У такому розумінні еволюція світового політико-економічного простору складає основу вирішення протиріч між акторами міжнародних відносин. Функціональні особливості цих протиріч залежать від цілей діяльності акторів, а також їхнього місця у загальній структурі владного поля. Аналіз динаміки і тенденцій світового політико-економічного простору може відбуватися за кількома напрямками, головними з яких залишається інформаційна відкритість акторів міжнародних відносин. Актуальним напрямком продовження досліджень в даному напрямку є виявлення соціально значущих форм взаємодії акторів міжнародних відносин, пов'язаних із задоволенням виробничих, споживчих потреб, пов'язаних з природою інтелектуальної власності у вимірі когнітивної еволюції владного поля світового політико-економічного простору. У цьому контексті набуває перспективного значення детальніше дослідження параметрів збалансованої соціально-економічної політики в межах світового політико-економічного простору.

Література

1. Фома Аквинский. Онтология и теория познания: фрагменты сочинений / Фома Аквинский; пер., авт. предисл. В. П. Гайденоко. – М.: Институт философии Российской академии наук, 2001. – 206 с.
2. Althusius J. Politica / J. Althusius. –

Indianapolis: Liberty Fund, 1995 – 238 p.

3. Аристотель. Политика. Сочинения: в 4-х т. / Аристотель. – М.: Мысль, 1983. – Т. 4. – 619 с.

4. Арон Р. Демократия и тоталитаризм / Р. Арон. – М.: Текст, 1993. – 303 с.

5. Вебер М. Избранные произведения / М. Вебер; пер. с нем., общ. ред. и послеслов. Ю.Н. Давыдова; предисл. П.П. Гайденко. – М.: Прогресс, 1990. – 808 с.

6. Кондратьев Н. Проблемы экономической динамики / Н. Кондратьев [редкол.: Л. И. Абалкин (отв. ред) и др.]. – М.: Экономика, 1989. – 528 с.

7. Маркс К. Экономічні рукописи 1857-1861 років // Маркс К., Энгельс Ф. Твори. – Т. 46. – Ч. 2. – 618 с.

8. Parsons T. Social systems and the evolution of action theory / T. Parson. – New York: Free Press, 1977. – 416 p.

9. Смит А. Исследования о природе и причины богатства народов. Классика экономической мысли: сочинения / А. Смит. – М.: Изд-во: ЭКСМО-ПРЕСС, 2000. – 986 с.

10. Тойнбі А.Дж. Дослідження історії: В 2 т. / А.Дж. Тойнбі. – К.: Основи, 1995. – Т. 1. – 614 с.; Т.2. – 406 с.

11. Шумпетер Й. Капитализм, социализм и демократия / Й. Шумпетер : [пер. с англ.; Пред. и общ. ред. В. Автономова]. – М.: Экономика, 1995. – 540 с.

12. Глобализация сопротивления: Борьба в мире / Отв. ред. С.Амин и Ф.Утар: Пер. с англ. / Под ред. и с предисл. А.В.Бузгалина. Изд. 2-е. – М.: Книжный дом и «ЛИБРОКОМ», 2009. – 309с.

13. Джованни Арриги Адам Смит в Пекине: Что получил в наследство 21 век / Джованни Арриги; [пер. с англ. Т.Б.Менская]. – М.: Институт общественного проектирования, 2009г. – 456с.

14. Білорус О. Глобальна перспектива і сталій розвиток : [монографія] / О. Білорус, Ю. Мацейко. – К.: МАУП, 2005. – 492 с.

15. Бек У. Власть и ее оппоненты в эпоху глобализма. Новая всемирнополитическая экономика / У. Бек [пер. с нем. А.Б.Григорьева, В.Д.Седельника; послесловие В.Г.Федотовой, Н.Н.Федотовой]. – М.: Прогресс-Традиция; Издательский дом «Территория будущего», 2007. – 464с.

16. Валлерстайн И. После либерализма / И. Валлерстайн : [пер. с англ. М. М. Гурвица, П. М. Кудюкина, Л. В. Феденко под ред. Б. Ю. Кагарлицкого]. — М.: Едиториал УРСС,

2003. — 256 с.

17. Гальчинський А. Начала нової парадигми політичної економії. Постановка проблеми / А. Гальчинський // Економічна теорія. – 2012. – № 2. – С. 5 – 16.

18. Гриценко А. Иерархия и сетевые структуры в институциональной архитектонике экономических систем / А. Гриценко // Научные труды ДОННТУ. Серия экономическая. – 2007. – Вып. 31-1. – С.51 – 55.

19. Кастельс М. Информационная эпоха : экономика, общество, культура / М. Кастельс : [пер. с англ. под. научн. ред. О. Шкаратана]. – М.: ГУ-ВШЭ, 2000. – 608 с.

20. Krugman P. International economics: theory and policy : study guide to accompany / P. Krugman, Maurice Obstfeld . – New York : Harper Collins, 1991. – 298 p.

21. Портер М. Международная конкуренция. / М. Портер [пер. с англ. под ред. и предисловием В.Д.Шетинника]. – М.: Международные отношения. – 1993. – 896 с.

22. Сіденко В. Модифікація світової економіки під впливом новітніх факторів глобальної трансформаційної кризи / В. Сіденко // Економіка України. – 2012. – № 5. – С. 18 – 31.

23. Сорос Дж. О глобализации / Дж. Сорос: [пер. з англ. А. Башкирова]. – М.: Изд-во Эксмо, 2004. – 224 с.

24. Тоффлер Э. Третья волна / Э. Тоффлер. – М.: АСТ, 2004. – 781 с.

25. Филипенко А. Экономическая глобализация: истоки и результаты / А. Филипенко. – Москва: «Экономика», 2010. – 511 с.

26. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек / Ф. Фукуяма. – М.: АСТ, 2004. – 592 с.

27. Хабермас Ю. В поисках национальной идентичности. Философские и политические статьи /Ю. Хабермас; [пер. с нем. В.С. Малахова]. – Донецк: Из-во «Донбасс», 1999. – 123 с.

28. Будз В. Техніка як чинник глобального міжцивілізаційного конфлікту / В. Будз // Людство на межі тисячоліть: діалог цивілізацій. Матеріали науково-практ. конф. – К.: Нац.акад. упр., 2003. – С. 146 – 148.

29. Foucault M. Power/Knowledge: Secret Interviews and Other Writing / M. Foucault. – New York. 1980. – 270 p.

30. Нордстрем К. Бизнес в стиле фанк. Капитал пляшет под дудку таланта : переводное издание /К. Нордстрем, Й. Риддерстрале [пер. с англ. В. Дерманова]. – Санкт-Петербург: Стокгольмская школа экономики, 2002. – 279 с.

31. Acemoglu D. A Dynamic Theory of

Resource Wars / D. Acemoglu, M. Golosov, A. Tsyvinski, P. Yared // *Quarterly Journal of Economics*. – 2012. – Vol. 127. – Issue 1. – P. 283 – 333.

32. Вінникова Н. Теоретико-методологічні особливості дослідження зовнішньої політики держави в глобалізаційному контексті / Н. Вінникова // *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Сер. «Питання політології»*. – 2008. – № 76, вип. 11. – С. 57 – 63.

33. UNCTAD GlobStat. Development and Globalization: Facts and Figures [http:// /glodstat.unctad.org](http://glodstat.unctad.org)

34. Мошенец Е. Слияния и поглощения / Е. Мошенец // *Инвестгазета*. – 2012. – № 44. – С. 4-5.

35. Кальченко Т. Глобальна корпоратизація економічного розвитку / Т. Кальченко, В. Юрченко // *Ринок цінних паперів України*. – 2009. – № 5 – 6. – С. 3-8.

36. Уильямсон О. Экономические институ-

ты капитализма: Фирмы, рынки, «отношения» контракция / О. Уильямсон; [пер. с англ.; науч. ред. и вступ. ст. В.С. Катякало]. – Спб.: Лениздат, 1996, – 702 с.

37. Най Дж.С. Транснациональные отношения и мировая политика / Дж.С. Най, Р. Кохэн / *Теория международных отношений: Хрестоматия*. Под. ред. П. Цыганкова. – М., 2002. – 398 с.

38. Giddens A. Runaway World. How Globalization is Reshaping our Livers / A. Giddens. – Second Edition N.Y., Rout ledge, 2003. – 419 p.

39. Новікова О. Роль міжнародних неурядових організацій як суб'єктів світової політики / О. Новікова // *Політологічні записки: зб. наук. пр. Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля*. – 2011. – № 3. – С. 25-37

Статья поступила в редакцию 15.01.2013